

τευτεί από κάθε δάρβαρη εισβολή.

Κοιμήσθαι δικαιολογία δὲ μπορεί νὰ δικαιολογήσει τὸ στοαννολισμὸ τῆς σκέψης. Ὁ ἀληθινὸς συγγραφεύς; ἔναν ἔχει γιὰ νὰ λογοδοτήσει: Τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν

Τέχνη. Πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλη ιδέα, ἡ ιδέα τῆς Τέχνης πρέπει νὰ παραμείνει καὶ στὸν τόπο μας ἱερὴ καὶ ἀπαράβιαστη.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ

Ο ΣΑΒΒΑΣ

-10-

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΝΩΦΟΡΙ.—Ἐσὺ πιάς τον ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος κ' ἐγὼ ἀπ' τ' ἄλλο. Αἶ, παιδιό-
λη, κουνήσου, κουνήσου, κανε ἀκομή λίγη κωμωδία.

ΔΙΑΒΑΛΗΣ.—Ναί, καὶ θὰ χορηγήσεις. ἔτσι! Κουράγιο, παιδιό, καὶ δὲ θὰ μανέις πω. (Φευ-
γουν).

ΒΑΣΙΑΣ.— (Χαμογελάει χαρούμενα). Πῶς τὸν
κουντίσανε! Μιὰ χαρὰ αἶ; Ἀμέσως ἀρχίνησε νὰ
περπατάει... τὸν κωμωδία, τὸ γερο!

ΛΥΠΑ.— (Κλαίει). Θεέ μου, Θεέ μου! Πόσο εἶ-
ναι καλοὶ οἱ ἄνθρωποι!

ΒΑΣΙΑΣ.— (Στενοχωρημένος). Μὰ τί ἔχετε;
Μὰ μὴν κλαίτε λοιπόν, γιὰ τὸ Θεό! Τί ἔχετε; Δὲν εἶ-
χατε τίποτα, κ' ἐξαφνὰ νὰ σου κλάματα.

ΛΥΠΑ.— Δὲν εἶναι τίποτε, Βασία, δὲν εἶναι τί-
ποτε. Κλαίω ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. Γιατὶ δὲ χαίρεσαι,
Βασία; Δὲν πιστεύεις στὸ θαῦμα;

ΒΑΣΙΑΣ.— Μὰ πιστεύω, πὼς σὰς εἶπε τὸ ἄν-
τίθετο; Μόνο πὺν δὲν μπορῶ νὰ τὰ βλέπω αὐτά. Εἶ-
ναι ὅλοι εὐ μεθυμένοι, κάτι λένε, μὰ δὲν καταλα-
βαίνεις τίποτα. Ζούλιξαν αὐτὴ τὴ γυναῖκα... (Ἀνδιά-
ζει, μὰ καὶ λυπάται). Τῆς θγάλανε τάντερα... Ἀχ, Θεέ
μου! Δὲ μπορῶ πιά. Κι ὅλα αὐτά... Ὁ πάτερ Κύρι-
λος ὅλο καὶ γρουλλίζει: οὐ-ἔ-ἔ (Γελᾷ πικρά). Μὰ γιατί
νὰ γρουλλίζει;

ΛΥΠΑ.— (Αὐστηρὰ). Αὐτὰ τᾶμαδες ἀπ' τὸ
Σάββα!

ΒΑΣΙΑΣ.— Ὁχι καλέ. Μὰ γιατί νὰ γρουλλίζει;
(Πικρογελάει). Μὰ γιατί;

(Περνάει ὁ Γεώργιος Ἰδανόβιτς. Εἶναι ντυμένος γιορ-
τινά. Τὰ γένια καὶ τὰ μαλλιά του εἶναι χτενισμένα
πολὺ αὐστηρῶς στὸ ὕψος καὶ πολὺ ἐπίσημος).

ΓΕΩΡΓ.— Τί κάνεις ἐδῶ ἐσὺ; Γιατὶ μὲ τέτοια
χάλια;

ΛΥΠΑ.— Δὲν πρόφτασα νὰλλάξω φόρεμα.

ΓΕΩΡΓ.— Γιὰ δῶ ὅμως πρόφτασες; Ἐκεῖ πὺν
δὲν πρέπει, προφταίνεις, κ' ἐκεῖ πὺν πρέπει δὲν προ-
φταίνεις. Γιὰ πῆγαινε στὸ σπίτι νὰ ντυθεῖς. Εἶναι
ντροπή, πὺν τὸ εἶδαμε αὐτὸ πάλι;

ΛΥΠΑ.— Ἀχ πατέρα!...

ΓΕΩΡΓ.— Καλὰ, φτάνουν πιά τὰ ἄχ καὶ τὰ δάγ!
Κι ἄφησε τὸν πατέρα σου ἥσυχο. Βλέπεις, ἐγὼ ντύ-
θηκα. Ντύθηκα καὶ πηγαίνω, ἔτσι καὶ πρέπει. Ναί,
σὰ μὲ δεῖ καὶ κανένας ἄλλος εὐχαροσιεῖται ντύθηκα
ὅπως ἔπρεπε. ναί. Καλὸ θάτανε νὰ μείνεις σήμερα στὸ
μαγαζί. Ὁ Τσιούχας τῶσκασε, πὺν νὰ τὸν κἀναι ὁ
Θεός, κ' ἡ Πόλια δὲ μπορεί μοναχὴ. Τί στραβομου-
τσιωνιάζεις;

ΕΝΑΣ ΑΣΤΟΣ.— (Περνάει). Γεώργι Ἰδανόβιτς!
Καὶ τοῦ χρόνου.

ΓΕΩΡΓ.— Ἐπίσης, ἀγαπητέ. Στάσου νὰ πᾶμε
μαζί. Ἐσὺ, Ὀλυμπία, εἶσαι κουτὴ, ναί. Ὅπως εἶσου-
να κουτὴ, ἔτσι κ' ἐμμεῖς.

ΑΣΤΟΣ.— Θαχὲς ἀπόψε μπόλοκο νταραβέρι...

ΓΕΩΡΓ.— Σὰ θέλει ὁ Θεός. Ἰατὶ ἀργήσεις; Ὅλο
καὶ κοιμόσαστε.... (Φευγουν).

ΒΑΣΙΑΣ.— Ὅταν ἔτρεχα χτές, ἔχασα ὅλες τὶς
κολοφωτιές ἀπ' τὸ καπέλο μου. Θα πατηνηκανε τώρα.
Καλύτερα νὰ τὶς ἀφήνα στοὺς δασύς... Μὰ πὼς φω-
άζουν, αἱ; Τί ἔχουνε; Ἰαί, καὶ πῶς φαίνεται, θα σου
μυρσανε κανέναν....

ΛΥΠΑ.— (Κλείνει τὰ μάτια). Μοῦ μιλάς, Βασία,
καὶ τὰ λόγια σου σα νὰ φευγουν ἀπὸ κοντὰ μου. Ἀ-
κούω καὶ δὲν ἀκούω. Ἐτσι θὰ ἦθελα νὰ μείνω σ' ὅλη
μου τὴ ζωὴ. Χωρὶς νὰ κουνηθῶ καθόλου, ὅλο θὰ κα-
θόμουν, με κλεισμένα μάτια, καὶ θακούγα τι γίνεται
κεῖ μέσα. Θεέ μου, τί εὐτυχία! Τὸ καταλαβαίνεις,
Βασία;

ΒΑΣΙΑΣ.— Ναί, καταλαβαίνω.

ΛΥΠΑ.— Ὁχι. Καταλαβαίνεις τί γίνηκε ἀπόψε;
Αὐτὸ σημαίνει πὼς ὁ Θεός εἶπε, ὁ ἴδιος εἶπε: περι-
μένετε, μὴ φοβαστε, τώρα σιανοχωριέστε, μὰ δὲν περ-
ράζει, ὅλα θὰ περάσουν. Πρέπει νὰ περιμένουμε. Θὰ
ερθεῖ, Βασία, θὰ ερθεῖ. Τώρα τὸ αἰστανόμαί, τὸ ξέρω.

ΒΑΣΙΑΣ.— Ποιὸς θάρρει;

ΛΥΠΑ.— Ἡ ζωὴ, Βασία, ἡ ἀληθινὴ ζωὴ θάρρει.
Θέ μου, θέλω νὰ κλάψω, Βασία, μὰ ἀπὸ χαρὰ... μὴν
ἀνησυχεῖς!...

(Περνοῦνε ὁ Σπεράνσκη καὶ ὁ Τσιούχας. Ὁ τελευ-
ταῖος εἶναι πολὺ σκυθρωπός, κυττάζει κάτω ἀπ' τὰ
φρύδια του. Εἶναι στιγμὴς τοῦ μοιάζει πολὺ στὸ δά-
διμα καὶ στὴ ματιά μὲ τὸ Σάββα).

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.— Καλὴ μέρα σας, Ὀλυμπία Γε-
ωρόβνα. Καλὴ μέρα, Βασία. Τί πρωτάκουστο γεγο-
νός, ἂν πιστέψαι κανεὶς μόνο τὶς διὰδόσεις!

ΛΥΠΑ.— Πιστέφτε, Γρηγόρη Πετρόβιτς, πι-
στέφτε!

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.— Μὲ πολλὴ ἀφέλεια κρίνετε, Ὀ-
λυμπία Γεωρόβνα. Μὰ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πὼς ὅλα
αὐτά, κ' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, πολὺ πιθανόν νὰ μὴν ὑπάρ-
χουμε....

ΤΙΟΥΧΑΣ.— Σῶπα!

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.— Μὰ γιατί; Γιὰ μένα, Ὀλυμπία
Γεωρόβνα, δὲν ὑπάρχει θαῦμα... Ἀν τῶρα, νὰ πῶ-
με, ὅλοι μαζί ἑαφνικά κρεμαστοῦνε στὸν ἀέρα, κ' αὐ-
τὸ ἀκόμα δὲ θὰ εἶναι θαῦμα.

ΛΥΠΑ. — Τι θά είναι τότε ; Τί παράξενος πού είνε !

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ. — 'Απλώς μιὰ μεταρρύθμιση. 'Ολυμπία Γεγώροβνα. Είταν έτσι, καί γίνηκε ἄλλοιώς, αὐτὴ εἶναι ὅλο. "Αν θέλετε, γιὰ μένα εἶναι θαῦμα, ὅσα βλέπω γύρω μου. "Ολοι χαίρονται, μὰ ἐγὼ κάθουμι καὶ σκέφτομαι. Νά, εἰς κανένας κανένα γνῶσις ὁ Χρόνος θά γίνει μεταρρύθμιση : ὅλοι αὐτοὶ θά πεθάνουν καὶ στίς θέσεις τους θάρθουν ἄλλοι. Καὶ αὐτοὶ, δέβαια, θά γάρθουν...

ΤΙΟΥΝΑΣ. — 'Ο Σάββας πού εἶναι ;

ΛΥΠΑ. — Τί τὸν θέλεις ;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ. — "Ολη τὴν ἡμέρα ζητάει τὸ Σάββα Γεγώροβιτς. Γυρίσαμε ὅλα τὰ μέρη, δὲν εἶναι ποιθηνή.

ΒΑΣΙΑΣ. — Εἴταν ἐδῶ, τώρα δά...

ΤΙΟΥΝΑΣ. — Ποῦ πῆγε ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Στὸ μοναστήρι, νοιῶω.

ΤΙΟΥΝΑΣ. — (Τραβάει τὸ Σπεράνσκη). Πᾶμε.

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ. — Χαίρετε, 'Ολυμπία Γεγώροβ. Πῶς φωνάζουνε ἐκεῖ μέσα ! Μὰ θάρθει καιρὸς καὶ ὅλοι θά σωπάσουν. (Φεύγουν).

ΒΑΣΙΑΣ. — ('Ανήσχη). Γιατὶ γυρεύουν τὸ Σάββα Γεγώροβιτς ;

ΛΥΠΑ. — Δὲν ξέρω.

ΒΑΣΙΑΣ. — Δὲ ὡ' ἀρέσει νῦν ὁ Σπεράνσκη, πάντα εἶναι κατὰ τοὺς πεθαιμένους... καὶ τί γυρεύει ὅσους ; Εἶναι τόσο σιγασμένοι. "Αὐα γίνε καμμιὰ κηδεία, νά τος, παρουσιάζεται ἀμέσως. Τὸς μυρῖστον τοὺς πεθαιμένους.

ΛΥΠΑ. — Εἶναι δυστυχισμένοι ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Τί, δυστυχισμένοι ! Τὰ σκυλιὰ τοῦ γαιοῦ τὸν φοβοῦνται. Δὲν τὸ πιστεύετε ; Μὰ τὸ Θεό ! Γνωρίζουν, γαυγίζουν, καὶ μαζεύοντας τὴν οὐρὰ τους φεύγουν.

ΛΥΠΑ. — Εἶναι κουτσιάρες αὐτὲς, Βάσια. "Ακουσε, καλύτερα σήμερον θά ψάλουν : «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θανάτῳ πατήσας», Καταλαβαίνεις ; «Θανάτῳ θανάτῳ πατήσας»...

ΒΑΣΙΑΣ. — Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω μόνο γιατί λέγει αὐτός : ὅλοι θά σωπάσουν ; Κι' ὅλο τὰ ἴδια... Δὲ μ' ἀρέσει αὐτό, δὲ μ' ἀρέσει. Νά, πού ζουλίεσθε μιὰ γυναῖκα, ὅπως θά εἶδει καὶ κανέναν ἄλλο τὸ ἴδιο. (Κουνάει τὸ κεφάλι). Δὲ μ' ἀρέσει. Στὸ δάσος εἶμαι τόσο ἡσυχος, εἶναι τόσο ὁμορφα ἐκεῖ, ἐνῶ ἐδῶ... Καλύτερα νὰ μὴ γινότανε αὐτὸ τὸ θαῦμα, μόνο νὰ εἶχαμε ἡσυχία. Γιατὶ αὐτό ; Θαῦμα. Δὲ μᾶς χρειάζοτανε κανένα θαῦμα !

ΛΥΠΑ. — Τί λὲς καλέ, Βάσια !

ΒΑΣΙΑΣ. — 'Ο Σάββας Γεγώροβιτς... Δὲν ἔπρεπε νὰ γίνε, δὲν ἔπρεπε ! Τουλεγα, πᾶμε στὸ δάσος, μὰ κείνος... Πρῶτα τὸν ἀγαποῦσα, ξέρετε, μὰ τώρα... τὸν φοβῶμαι. Γιατὶ νὰν τὸ κάνει ; Μὰ γιατί ; Θέ μου, πού εἶναι ὅλοι τους ;... Νά, πάλι κουβαλοῦν παρὰ λουτς. Νά καὶ ἄλλοι παρὰ λουτς... τί θέλουνε ;

ΛΥΠΑ. — Τί ἔχεις, Βάσια ; Τί τραυιλιάς ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Εἴτανε τόσο ὁμορφα, Θέ μου ! Μὰ πηναίνετε λοιπὸν στὸ σπίτι. 'Ολυμπία Γεγώροβνα. Κάθεστε καὶ βλέπετε τόση ὥρα δὲ φτάνει πιά ; τί ἄλλο θέλετε ; Πηναίνετε, κ' ἐγὼ θά φύγω... "Αχ, μανοῦλα μου, πάλι ὁ Σάββας Γεγώροβιτς ἔρχεται !

ΛΥΠΑ. — Ποῦ εἶναι ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Νά τος... "Αχ!

ΣΑΒΒΑΣ. — (Κάθεται). 'Ο Κοντράτης δὲν ἦρθε ; ΒΑΣΙΑΣ. — "Οχι Σάββα Γεγώροβιτς.

(Παύση. 'Ακούγεται καὶ πάλι τὸ τραγοῦδι τῶν κυρλών).

ΣΑΒΒΑΣ. — Δὲν ἔχετε κανένα τσιγαράκι, Βάσια ; ΒΑΣΙΑΣ. — Μά, ἔχι σὰς εἶπα, δὲν κοπνίζω.

ΛΥΠΑ. — ("Αγρία). Τί περιμένεις, Σάββα ; Φύγε ἀπὸ δῶ, εἶσαι ὅλως διόλου περιττός. Κοίταξε τὰ κάλια σου, φοβάται κανέναν πού σὲ βλέπει. "Εχει αὐτοῦ πρόσωπο.

ΣΑΒΒΑΣ. — Δὲν κοιμήθηκα, γι' αὐτὸ εἶναι μαῦρο.

ΛΥΠΑ. — Τί περιμένεις ;

ΣΑΒΒΑΣ. — 'Εξηγήσεις.

ΛΥΠΑ. — Δὲν πιστεύεις στὸ θαῦμα ;

ΣΑΒΒΑΣ. — (Χαμογελάει). Βάσια, πιστεύεις στὸ θαῦμα ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Μὰ καὶ δέβαια, πιστεύω, Σάββα Γεγώροβιτς.

ΣΑΒΒΑΣ. — Καλά. Τί κάνουν ἐκεῖ ; Τρεῖς, πνίξανε πᾶ.

ΒΑΣΙΑΣ. — Τοεῖς ;

ΣΑΒΒΑΣ. — Κι' ἀκόμα θά πνίξουνε. Κι' ὅλοι γαυγίζουνε : Θαῦμα, θαῦμα !

ΛΥΠΑ. — Καὶ εἶσαι σύ, Σάββα, πού ἔχωσες αὐτὸ τὸ θαῦμα. Πρέπει νὰ σ' εὐχαριστήσῃς.

ΣΑΒΒΑΣ. — (Συνορωπά). Αἱ, Βάσια, θά χαίρονται, δὲν ἀμφιβόλλω, οἱ καλόγεροι.

ΒΑΣΙΑΣ. — Πολύ, Σάββα Γεγώροβιτς, ἀφοῦ κλάινε.

ΣΑΒΒΑΣ. — (Τὸν κοιτάζει). Κλαίνει ; Μὰ γιατί κλάινε ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Μήπως ξέρω κ' ἐνὸς ! 'Απὸ τὴ χαρά, νοσῶς σπίνεται. 'Ο πάτερ Κύριλλος, γοιλλίζει : σὰ νοσηροκώπησηλο : οὐί... Εἶναι ὅλοι σὰ μεθυσμένοι...

ΣΑΒΒΑΣ. — (Σπνώνεται ἀνήσχη). Σὰ μεθύσινοι : τί σημαίνει αὐτό ; Μπορεῖ νάνα ἀληθινὰ μεθύσινοι...

ΒΑΣΙΑΣ. — Μὰ ὅχι, Σάββα Γεγώροβιτς. Γιὰ τὸ θαῦμα γάρθουν. 'Ο πάτερ Κύριλλος γοιλλίζει : οὐί... λένε πῶς θ' ἀκούει πιά τὸ εἰστό, πῶς θά γίνε ἄκουστος... εἶναι καλὴ.

ΣΑΒΒΑΣ. — (Κοιτᾷ ὄντως). Λοιπὸν ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Τί-τὰ ὅλο.

ΣΑΒΒΑΣ. — Τί ὅλο λένε ;

ΒΑΣΙΑΣ. — Μετανοοῦν, λένε πῶς δὲ θ' αἰστανθῇ σὺν τῇ ἀγγελίᾳ... "Ολοι εἶναι σὰ μεθυσμένοι.

ΣΑΒΒΑΣ. — (Προσπαθεῖ πᾶν κατὰ δόξαν τὸ γένος τῶν μετῶν). Νοί, ἔτσι λοιπὸν... Νοί, ὁλοκεία !

ΛΥΠΑ. — (Τὸν προσκαλεσθῆναι μετὰ τὰ μάτια). Φύγε ἀπὸ δῶ, Σάββα, εἶσαι περιττός.

ΣΑΒΒΑΣ. — Τί ;

('Ακολουθεῖ)

ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

Τῆνος ἄλλου ἢ ἐπιστήμη. ἀντίθετα μὲν γὰρ τῆς ἀντικειμένης καὶ ἀποκρίνεται τέτοια νόημα. εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἡμετέρου. Τῆνος ἄλλου ἢ διανοητὴ ἀντίθετα μὲν εἶναι τὸσο ὑπόληψη καὶ τὸσο οὐσιαστικὴ. τὸσο θεωρητικὴ, τὸσο πρακτικὴ καὶ τὸσο μεθοδικὴ τὸσο πολιτικὴ καὶ τὸσο μὲν, καὶ τὸσο εὐεργετικὴ καὶ τὸσο καλοπροαίρετη ;

Παλαμάς